Rok II. **Nr. 2.**

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO ŁÓDZKIEGO

ORGAN RADY SZKOLNEJ OKRĘGOWEJ ŁÓDZKIEJ

Łódź, dnia 20 lutego 1928 r.

TREŚĆ:

12

OKÓLNIK

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 17 stycznia 1928 r Nr. I 22101/27

w sprawie dalszej prenumeraty tygodnika „Iskry“ dla seminarjów nauczycielskich.

Wślad za pismem z dnia 7 marca 1927 Nr. I-2976/27 zawiadamiam, iż w r. 1928 Ministerstwo dla braku odpowiednich kredytów nie zamierza opłacać nadal prenumeraty tygodnika „Iskry“ dla seminarjów nauczycielskich.

Uznając jednak wartość wychowawczą tego ilustrowanego tygodnika dla młodzieży, ocenionego przez Komisję oceny książek do czytania dla młodzieży szkolnej przy M. W. R. i O. P. jako książka pożądana dla grup III, IV i V, Ministerstwo uważa za wskazane, aby czasopismo to w miarę możności dochodziło w dalszym ciągu w drodze regularnej prenumeraty do rąk młodzieży seminarjalnej, a po ukończeniu roku wydawniczego zostało zachowane w bibljotece szkolnej.

W r. 1928 prenumerata musi jednak obciążyć poszczególne seminarja nauczycielskie. Zwracam uwagę, iż możliwe jest opłacanie prenumeraty z opłat młodzieży na pomoce naukowe. W sprawie prenumeraty pisma należy zwracać się bezpośrednio do Administracji „Iskier“ (Warszawa, Warecka 14).

Ministerstwo uważa również za pożądane zachęcenie młodzieży szkolnej do czytelnictwa „Iskier“ i popierania ich drogą indywidualnej prenumeraty.

Dyrektor Departamentu
(—) Wł. Żłobicki.

Dyrekcjom państwowych seminarjów nauczycielskich i ochroniarek w Okręgu

Kuratorjum podaje powyższy okólnik do wiadomości w związku z okólnikiem tutejszym z dnia 4 kwietnia 1927 r. L. I. 4662/27.

1. 2. 1928 r. L. I. 1471/28

p. o. Wizytator Szkół
(—) A. Zaleski.

13

OKÓLNIK

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 27 stycznia 1928 r. Nr. O. Prez. 648/28

w sprawie świadectw szkolnych.

Wślad za okólnikiem z dnia 22 grudnia 1927 r. Nr. O. Prez. 7659/27 zawiadamiam:

I. Drukarnia Państwowa wykonała już druk następujących świadectw szkolnych:

1) świadectwa półroczne szkoły ćwiczeń, **signum C. P.**, cena złotych 0.14,
2) świadectwa półroczne dla seminarjów nauczycielskich, **signum S. P.**, cena zł. 0.14,

3) świadectwa półroczne dla gimnazjów, **signum G. P.**, cena złotych 0.08.

Druki świadectw tych są na składzie w Drukarni Państwowej w Warszawie i zamówienia można już uskuteczniać.

II. Zamówienia na świadectwa powyższe uskuteczniać należy w sposób, wskazany w punkcie 9-a okólnika Ministerstwa z dnia 30-go marca 1927 r. Nr. O. Prez. 716/27, przyczem zamówienia te winny zawierać:

Dla szkół średnich (gimnazja i seminarja) państwowych, prywatnych z prawami i bez praw winny zawierać: a) czy szkoła jest państwowa, prywatna z prawami czy bez praw; b) dokładny adres (ostatnia st. pocztowa); c) ilość poszczególnych świadectw; d) signum oraz nazwę typu świadectwa; e) pieczęć szkoły; f) podpis dyrektora szkoły.

Przesyłka zamawianych świadectw dokonywana będzie przez Drukarnię Państwową wyłącznie **za zaliczeniem pocztowem.**

III. Świadectwa dla szkół powszechnych kupowane będą nadal w sposób podany w punkcie 9-b okólnika Ministerstwa z dnia 30 marca 1927 r. Nr. O. Prez. 716/27; składy świadectw tych podane zostały do wiadomości Kuratorjum pismem Ministerstwa z dnia 7-go kwietnia 1927 r. Nr. O. Prez. 2201/27. Zmianę wprowadza się o tyle, że skład tych świadectw dla okręgu szkolnego warszawskiego będzie w Książnicy-Atlasie w Warszawie, dokąd zamówienia winny być kierowane.

Zechcą Kuratorja wydać po myśli powyższych wskazówek dalsze zarządzenia.

Równocześnie należy przypomnieć ponownie, że dla uniknięcia zamieszania poszczególne szkoły powszechne winny zamawiać świadectwa wyłącznie we wspomnianych w okólniku z dnia 7 kwietnia 1927 r. składach, a nie bezpośrednio w Drukarni Państwowej (jak to się dzisiaj często zdarza wbrew—zarządzeniom Ministerstwa), która na tego rodzaju zamówienia odpowiadać wogóle nie będzie.

Naczelnik Wydziału
(—) Dr. M. Pollak.

14

OKÓLNIK

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 31 stycznia 1928 r. Nr. II. 1503/28

w sprawie opłat szkolnych w szkołach średnich ogólnokształcących.

Z mocą obowiązującą od początku drugiego półrocza roku szkolnego 1927/28 zatem od 1 lutego 1928 r. wprowadzam w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu w szkołach średnich ogólnokształcących następujące taksy:

1. taksa wstępna dla uczniów, wstępujących po raz pierwszy do państwowej szkoły średniej . . . . 3 zł.
2. taksa za egzamin wstępny do klasy drugiej lub wyższej (prócz ósmej) państwowej szkoły średniej . . . . . 10 „
3. taksa za egzamin wstępny z różnicy programów . . 4 „
4. taksa za egzamin wstępny do klasy ósmej państwowej szkoły średniej . . . . 20 „

5. taksa za egzamin prywatny, zdawany w państwowej szkole średniej (w Okręgach, w których te egzaminy istnieją) . . . . 20 zł.
6. taksa za egzamin dojrzałości w szkołach średnich państwowych i prywatnych . . . . 12 „
7. taksa za pełny egzamin dojrzałości dla eksternów . . 60 „
8. taksa za uzupełniający egzamin dojrzałości dla eksternów . . . . 15 „
9. taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego . . . . 5 „
10. taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości . 10 „
11. taksa administracyjna rocznie . . . . 110 „

Taksy, wymienione w punktach 1, 6, 7, 8, 9, 10, stanowią dochód państwowy i winny być wpłacane względnie przelewane do kas skarbowych na rachunek Kuratorjum do zarachowania w dziale 5 (szkolnictwo średnie ogólnokształcące) dochodowego budżetu Ministerstwa W. R. i O. P.

Taks, wymienionych w punktach 2, 3, 4 i 5, **nie** wpłaca się do kas skarbowych. Kwoty stąd uzyskane rozdzielają dyrekcje szkół pomiędzy egzaminatorów, względnie członków komisyj egzaminacyjnych jako wynagrodzenie za udział w komisjach, podobnie jak taksy za egzaminy eksternów z kursu sześciu klas gimnazjum.

Egzamin wstępny do klasy pierwszej jest bezpłatny; bezpłatny jest również egzamin do klasy czwartej, o ile składa go uczeń, przechodzący do tej klasy bezpośrednio po ukończeniu klasy siódmej siedmioklasowej szkoły powszechnej. Nauczyciele, wyznaczeni przez dyrektora szkoły i biorący udział w komisji egzaminacyjnej do klasy pierwszej, względnie czwartej, żadnego wynagrodzenia z tego tytułu nie otrzymują.

Szkoły niepaństwowe wpłacają taksy za egzamin dojrzałości, przeprowadzony w szkole ze swymi uczniami, na odpowiednią pozycję budżetową, zawsze na rachunek Kuratorjum — przesyłają Kuratorjum wykaz uczniów (enic), od których taksy te zostały pobrane, oraz pokwitowanie kasy skarbowej na wpłaconą łączną kwotę.

Taksy, wpłacone przez uczniów, zwrotowi zasadniczo nie podlegają. Wyjątkowo mogą być zwrócone taksy, wymienione w punktach 6, 7 i 8, i to tylko w tym wypadku, gdy uczeń (ekstern) z powodu zasłabnięcia lub choroby, powstałej po wpłaceniu taksy, egzaminowi poddać się nie może, względnie po wpłaceniu taksy do egzaminu dopuszczony nie zostanie. O sposobie dokonywania zwrotu taks, wpłaconych do kas skarbowych, pouczają §§ 49, 50 i 52 przepisów rachunkowo-kasowych (Dz. Urz. Min. Skarbu z r. 1921 Nr. 45, poz. 564).

Taksa administracyjna (punkt 11) stanowi częściowo dochód budżetowy, częściowo fundusz specjalny Ministerstwa W. R. i O. P., częściowo wreszcie pozostaje w zarządzie dyrekcyj szkół średnich ogólnokształcących na pokrycie wydatków rzeczowo-administracyjnych. Uczniowie wpłacają na ręce dyrekcji szkoły półrocznie po 55 zł. Z tej kwoty przelewa dyrekcja szkoły po 20 zł. do kasy skarbowej na rachunek Kuratorjum do zarachowania na dział 5 § 10 budżetu dochodowego Ministerstwa W. R. i O. P., po 12 zł. 50 gr. wpłaca dyrekcja za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności na rachunek czekowy Nr. 30110 Centralnej Kasy Państwowej do dyspozycji Ministerstwa W. R. i O. P. (Departament Szkolnictwa Średniego) na fundusz specjalny **„Taksa administracyjna"**.

Dyrekcje państwowych szkół średnich w mieście st. Warszawie wpłacają powyższe należności na fundusz specjalny bezpośrednio w wymienionej kasie.

Pozostałą kwotę, t. j. 22 zł. 50 gr., zatrzymuje dyrekcja do własnej dyspozycji na pokrycie wydatków rzeczowo-administracyjnych szkoły, wyszczególnionych niżej.

Funduszu specjalnego „Taksa administracyjna" używać będzie Ministerstwo W. R. i O. P. na ogólne cele szkolnictwa średniego, w szczególności zaś na pokrycie **komornego za lokale wynajmowane** dla państwowych szkół średnich ogólnokształcących, pozatem na pomoce naukowe dla szkół, środki naukowe, bibljoteki pedagogiczne i t. p., nadto w wyjątkowych wypadkach na pokrycie innych potrzeb szkoły, na które nie wystarczyłyby fundusze, pozostające w zawiadywaniu dyrekcyj szkół. Z tego też funduszu Ministerstwo W. R. i O. P. przekazywać będzie stosunkową część, t. j. po 50 gr., względnie przy częściowych zwolnieniach po 25 gr. półrocznie od ucznia na fundusz budowy domów wycieczkowych.

Fundusz z kwot po 22 zł. 50 gr. półrocznie od ucznia pozostaje w całości w zarządzie dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących. Pod względem zapisywania wpływów i wydatków stosować należy te same zasady, które obowiązują dla specjalnych poborców. Z funduszu tego pokrywają dyrekcje wszelkie wydatki, związane z prowadzeniem i utrzymaniem szkół, w szczególności zaś wydatki przewidziane w budżecie państwowym w § 5 (opał, światło, utrzymanie porządku), w § 6 (wydatki biurowe), w § 8 poz. 4 (różne wydatki), w § 9 (drobny remont), w § 10 (urządzenie lokali szkolnych i pomoce naukowe). Z tego też funduszu rezerwują dyrekcje półrocznie po 1 zł. 50 gr. (względnie po 75 gr. przy częściowych zwolnieniach) od ucznia na wycieczki, urządzenia i przybory do zabaw ruchowych, sporty i t. p., które dyrekcje organizują według własnego uznania. Wszelkie wpływy do funduszu pozostającego w zarządzie dyrekcyj, jak również i wydatki z tego funduszu czynione, winny być zapisywane jako dochód, względnie rozchód w księgach prowadzonych przez dyrekcje. które z końcem roku szkolnego z funduszu tego oraz jego użycia składają sprawozdanie Kuratorjum. Dyrekcje szkół obowiązane są też przesyłać bezpośrednio Ministerstwu W. R. i O. P. (Departament Szkolnictwa Średniego) **do dnia 10 każdego miesiąca** uwiadomienia o wpłatach na fundusz specjalny „Taksa administracyjna", dokonanych w poprzednim miesiącu. Uwiadomienia te w krótkiej formie winny zawierać datę wpłacenia każdej kwoty. Również w razie niewpłacenia na ten fundusz żadnej kwoty w którymkolwiek miesiącu winny dyrekcje szkół przesyłać Ministerstwu uwiadomienia negatywne w celu umożliwienia Ministerstwu ścisłej kontroli wspomnianego funduszu specjalnego. Zresztą sprawozdawczość i administrowanie odnośnym funduszem specjalnym winno się odbywać na zasadach przepisów o funduszach specjalnych (§ 62 Przepisów rachunkowo-kasowych Dz. Urz. Ministerstwa Skarbu Nr. 45 z r. 1921) zaś sama akcja pobierania i wpłacania taks na zasadach przepisów o specjalnych poborach (§ 125—129 powyższych przepisów).

Unormowana niniejszem rozporządzeniem taksa administracyjna winna być wpłacana w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, najpóźniej jednak **do końca drugiego miesiąca.** Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od tej taksy w jednem **półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnych półroczach szkolnych,** o ile i jak długo istnieją warunki, od których zwolnienie zależy. Od uczniów, którzy przed

ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

Do uiszczania taks obowiązani są zasadniczo wszyscy uczniowie (eksterni). Zwolnień można udzielać jedynie od taksy za egzamin dojrzałości eksternów i od taksy administracyjnej.

Ze zwolnień od taksy administracyjnej mogą korzystać:

a) dzieci rodziców niezamożnych oraz dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających ze Skarbu Państwa uposażenie służbowe, względnie wynagrodzenie, o ile nie jest wiadome, że posiadają znaczniejszy majątek. W tym wypadku płacą rocznie 55 zł., wzgl. półrocznie 27 zł. 50 gr. Ta kwota przypada do podziału stosunkowo według zasad wyżej wskazanych między Skarb Państwa, Ministerstwo W. R. i O. P. i dyrekcję szkoły,

b) w wypadkach zupełnego ubóstwa w całości, jednak w granicach 10 proc. ogółu uczniów całej szkoły.

Od taksy za pełny egzamin dojrzałości eksternów mogą być zwolnieni w połowie kandydaci zupełnie niezamożni oraz dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, a także sami funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi.

Całkowicie zwolnieni od tej taksy mogą być wyjątkowo kandydaci zupełnie ubodzy i to w granicach 10 proc. wszystkich kandydatów, dopuszczonych do egzaminu.

Określonych wyżej zwolnień od taksy administracyjnej udzielają co półrocze rady pedagogiczne szkół (stosownie do stanu majątkowego rodziców) uczniom (icom), którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady pedagogiczne winny przy zwolnieniach od taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje, nadto jej pilność i postępy w nauce. Zwolnienia od taksy administracyjnej należy odmówić uczniom (icom) bez względu na to, czy są dziećmi funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, którzy nie wykazują należytych postępów w nauce i zachowaniu, a rada pedagogiczna doszła do przekonania, że nie są to objawy przejściowe, ale zasadnicze cechy ujemne inteligencji lub charakteru. Opieka domowa ucznia może odwołać się od decyzji rady pedagogicznej w wypadku odmówienia zwolnienia do Kuratorjum, które rozstrzyga ostatecznie.

Od taksy za egzamin dojrzałości eksternów zwalnia Kuratorjum.

Zwolnienie od taksy administracyjnej następuje z końcem drugiego miesiąca po rozpoczęciu półrocza na skutek podania wniesionego do dyrekcji szkoły przez rodziców lub opiekę domową ucznia w terminie najdalej miesięcznym po rozpoczęciu danego półrocza. Do podania należy dołączyć stosowne zaświadczenie o stanie majątkowym.

Funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o zwolnienie od taksy. Dyrekcja może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia zaświadczenia o stanie majątkowym, lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonarjuszem państwowym.

Uczniowie (ice), niezwolnieni od taksy administracyjnej, obowiązani są wpłacić tę taksę bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzyj rady pedagogicznej, najpóźniej **jednak do końca trzeciego miesiąca danego półrocza pod rygorem niedopuszczenia do dalszych zajęć szkolnych.**

Kontrolę nad należytem pobieraniem taks od uczniów względnie rozdziałem i przekazywaniem taksy administracyjnej wykonują w stosun-

ku do wszystkich szkół średnich państwowych, niezależnie od organów kontroli państwowej, Kuratorja.

Obowiązek pokrywania komornego z funduszu specjalnego „Taksa administracyjna" przejmuje Ministerstwo W. R. i O. P. od dnia 1 kwietnia 1928 roku.

Sposób przedstawiania wniosków i pokrywania komornego wskaże Ministerstwo w jednem z najbliższych zarządzeń.

W sprawie pobierania taks zechcą Kuratorja wydać *bezzwłocznie* stosowne zarządzenia dyrekcjom państwowych szkół średnich ogólnokształcących.

Z chwilą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia uchylam wszystkie dotychczasowe rozporządzenia, dotyczące niniejszem rozporządzeniem objęcych taks szkolnych w szkołach średnich ogólnokształcących.

Minister
(—) Dr. D o b r u c k i.

Do Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących w Okręgu.

W związku z podanem wyżej rozporządzeniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 31 stycznia 1928 roku L. dz. II. 1503/28 w przedmiocie opłat szkolnych zarządzam, co następuje:

Na otrzymaną taksę administracyjną wydawać będą dyrekcje jedno pokwitowanie, opiewające na ogólną kwotę (zł. 55 lub zł. 27 gr. 50), przyczem w treści tegoż pokwitowania nie będą dyrekcje wypisywały kont, przypadających na poszczególne rachunki. Sumę wydanego pokwitowania należy zapisywać w oddzielnej rubryce księgi kasowej.

W rubrykach, dotyczących rozchodu (prawa strona księgi), dyrekcje w miarę wpłacania części taks do Kasy Skarbowej lub P. K. O., dokonywać będą podziału ogólnego wpływu na poprzedni okres czasu na kwoty, przypadające na rzecz:

1) Skarbu Państwa (Dz. V § 10 budżetu dochodowego Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.);
2) funduszu specjalnego „Taksy administracyjne" do dyspozycji Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.;
3) dyrekcji na pokrycie wydatków rzeczowo - administracyjnych szkoły;
4) funduszu wycieczkowego oraz gier i sportu.

Dowodami rozchodowemi do każdego rodzaju sum będą:

ad 1) dla kwot wpłaconych na rzecz Skarbu — pokwitowania Kasy Skarbowej;

ad 2) dla kwot, wpłaconych na rzecz funduszu specjalnego „Taksy administracyjne" do dyspozycji Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. — odcinki blankietów nadawczych konta Nr. 30110 Pocztowej Kasy Oszczędności;

ad 3) dla kwot, przeznaczonych na wydatki administracyjne szkoły — te pozycje przychodowe dotychczas prowadzonej księgi taks administracyjnych, pod któremi zapisane zostały sumy, przeniesione z ogólnej księgi kasowej;

ad 4) dla kwot, przeznaczonych na fundusz wycieczkowy oraz gier i sportu — te pozycje przychodowe dotychczas prowadzonej księgi funduszu gier i zabaw ruchowych, pod któremi zapisane zostały sumy, przeniesione z ogólnej księgi kasowej.

Z punktów ad 3 i ad 4 wynika, że oba rodzaje sum należy przenosić każdorazowo do księgi taks administracyjnych, względnie księgi funduszu gier ruchowych. Przepisy, dotyczące sposobu prowadzenia strony rozchodowej obu ksiąg (administracyjnej i funduszu gier), pozostają nadal bez zmiany.

W celu uniknięcia na przyszłość omyłki, jaka mogłaby powstać przez wpłacenie większej kwoty na jeden z innych funduszów, zechcą Dyrekcje w końcu każdego miesiąca (przy zamknięciu miesięcznem) sprawdzać, czy dokonane na poszczególne rachunki wpłaty stanowią odpowiednią część ogólnie pobranej należności.

K. O. S. Ł. L. II. 445/28.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) Dr. A. Ryniewicz.

15
OKÓLNIK
Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 1 lutego 1928 r. Nr. OR. 990/28
w sprawie dodatku ekonomicznego na żonę, zwolnioną ze służby państwowej za 3-miesięczną odprawą.

W związku z okólnikiem z dnia 6 sierpnia 1927 r. Nr. OR. 10998/27, zmieniającym poprzednie okólniki z dnia 24 maja i 22 listopada 1924 roku NN. 4539/F/24 i 10437/F/24, w sprawie wykładni art. 116 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21 poz 164), dotyczącej odprawy, zawiadamiam, że Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Prezydjum Rady Ministrów okólnikiem z dnia 10/I-28 r. L. D. III. 3230/I zmieniło okólnik z dnia 28 kwietnia 1924 r. Nr. 3768/F/24 w sprawie wykładni przepisów o dodatku ekonomicznym na żonę, zwolnioną ze służby państwowej za 3 miesięczną odprawą, w tym kierunku, że odprawa, unormowana art. 116 wymienionej ustawy z dnia 17 lutego 1922 r., i odprawa unormowana art. 44 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6 poz. 46), nie podpadają pod pojęcie uposażenia względnie zaopatrzenia w rozumieniu art 4 lit. a ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924), że zatem funkcjonarjuszowi państwowemu (względnie sędziemu, prokuratorowi, wojskowemu), którego żona przy zwolnieniu ze służby państwowej otrzymała wspomnianą odprawę, — przysługuje prawo do dodatku ekonomicznego na tę żonę już od pierwszego dnia najbliższego miesiąca po dniu jej zwolnienia.

Powyższe podaje się do wiadomości i stosowania.

Naczelnik Wydziału Budżetowo - Rachunkowego
(—) Walter.

16
OKÓLNIK
Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 6 lutego 1928 r. Nr. OR. 1411/28
w sprawie przekazywania zaliczek na uposażenie za pośrednictwem poczty.

Ministrstwo Skarbu okólnikiem z dn. 23/I-28 r. L. D. VII 12/2 oznajmiło, że koszty, powstałe w razie ewentualnego przekazania za pośrednic-

twem poczty funkcjonarjuszom państwowym, zamieszkałym poza siedzibą władzy asygnującej, kwot z tytułu zaliczek na uposażenie, mają ponosić sami funkcjonarjusze. — Kasy Skarbowe przeto będą potrącały odnośne koszty z sumy asygnowanej funkcjonarjuszowi państwowemu zaliczki na uposażenie.

Powyższe podaję do wiadomości i ewentualnego stosowania w związku z okólnikiem tutejszym N. O. R. 16807/27 z dn. 17/XII-27 r.

Naczelnik Wydziału
(—) W. Walter.

17
OKÓLNIK
Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 6 lutego 1928 r. Nr. II. 1650/28
w sprawie konspiracyjnych kółek młodzieży w szkołach.

Uzyskaliśmy najwyższe dobro, o jakiem szereg pokoleń marzył — własną państwowość. Uzyskaliśmy ustrój państwowy, oparty o zachodnie wzory równouprawnienia i tolerancji wszechstronnej, o zasady demokratyzmu, ustrój państwowy o konstrukcji społecznej państw europejskiej kultury.

Wszystkie wysiłki nasze muszą być skierowane do umacniania gmachu państwowości polskiej. Szkodzi zaś tej budowie każdy, kto pragnąłby, czy siłą, czy podstępem, lub tajemnem działaniem przeszkadzać twórczej pracy państwowej, obniżać autorytet ludzi, opartych o uznanie olbrzymiej większości narodu, rozstrajać istniejący porządek społeczny.

Najtrudniejszą jest walka z knowaniem potajemnem, lecz walkę tę muszą podjąć wszyscy ci, którzy powołani są do strzeżenia interesów państwowych. Walkę tę muszą podjąć i wychowawcy.

Życie szkolne winno upływać i rozwijać się w czystej, pogodnej atmosferze pracy oraz opierać się na szczerości i wzajemnem zaufaniu wychowanków i wychowawców. Wszystko, co spokój mąci, a szczerość psuje, winno być ze szkoły wyplenione. Szczere zainteresowanie życiem młodzieży, stałe przestawanie z nią spowoduje, że młodzież ta garnąć się będzie do swoich wychowawców. Obcość i obojętność wychowawców pobudza wychowanków do skrytości, fałszu i obłudy i tu przyczyna do szukania oparcia na zewnątrz szkoły i ulegania wpływom demagogji nieodpowiedzialnej.

Wychowani w zaborach, nie możemy dziś jeszcze posiadać tej konsolidacji wewnętrznej, która cechuje państwa o nieprzerwanej tradycji, gdzie wytworzyło się przywiązanie do urządzeń państwowych.

Szkoła państwowa, a także szkoła, pozostająca pod nadzorem Państwa, musi przez umiejętne zastosowanie wychowawczych funkcyj młodemu pokoleniu zastąpić ten brak tradycji i brak ciągłości w tworzeniu Państwa. Szkoła musi wytworzyć miłość i przywiązanie do Państwa, jako takiego, i do wszystkich jego urządzeń, powstałych z woli ludności.

W odpowiedni sposób przeprowadzane rozmowy z młodzieżą przy dostosowaniu się nauczyciela do różnej w różnym wieku psychiki młodzieży służyć winny temu wielkiemu celowi wychowania przyszłego obywatela, przywiązanego do ojczyzny i jej urządzeń. Tą też drogą zwalczać należy działalność skrytą konspiratorów, usiłujących z poza szkoły oddziaływać

na młodzież. Mam wszelkie dane, stwierdzające, że ze strony czynników wywrotowych, wprost sprzecznych tendencjami swojemi, zamachy takie na spokój młodzieży szkolnej są zamierzane i uskuteczniane.

Tego rodzaju destrukcyjnym wpływom należy się z całą stanowczością przeciwstawić.

Jako skuteczny środek zapobiegawczy posłuży wnikanie w życie duchowe powierzonej opiece młodzieży, obserwacja objawiających się w najrozmaitszych okolicznościach przejawów kształtowania się zapatrywań politycznych i społecznych tej młodzieży, czuwanie nad wpływami pozaszkolnemi, działającemi na tę młodzież, oraz przedewszystkiem — baczne zwracanie uwagi na objawy konspiracyjnego zrzeszania się młodzieży.

Przy spostrzeganiu takich chorobliwych objawów należy w myśl powyżej podanych wskazówek oddziaływać wszelkiemi celowemi w danych warunkach środkami na wyrobienie w młodzieży poczucia szkodliwości tego rodzaju akcyj konspiratorskich w państwie, gdzie wolność osobista i wolność sumienia jest konstytucyjnie zagwarantowana.

Dyrektor szkoły i wychowawca musi wiedzieć o tem, co myśli i czem żyje młodzież jego zakładu: musi być poinformowanym o wszystkich objawach zbiorowego życia młodzieży i musi w razie potrzeby skutecznie oddziaływać na usuwanie niepożądanych objawów.

Wierzę, że tendencje tego okólnika znajdą pełne zrozumienie i skuteczne wykonanie.

Minister
(—) Dr. Dobrucki.

18

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego

z dnia 14 lutego 1928 r. L. O. 218/28

do Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących na terenie Okręgu Szkolnego Łódzkiego w sprawie zawiadomień o należnościach do księgi przychodów.

W związku z okólnikiem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 9 stycznia 1928 r. L. O. R. 16951/27, zmieniającym dotychczasowy sposób ustalania przychodów budżetowych, zarządzam, co następuje:

Począwszy od II półrocza roku szkolnego 1927/28, Dyrekcje przesyłać będą do dnia 5 każdego miesiąca zawiadomienia o należnościach do księgi przychodów budżetowych za miesiąc ubiegły według załączonego wzoru.

W zawiadomieniach tych podawać będą Dyrekcje w rubryce „2" dokładne wyszczególnienie ilości uczniów oraz wysokość każdego rodzaju opłat, pobranych w ciągu poprzedniego miesiąca. W rubryce „3" tegoż zawiadomienia należy podawać ogólną sumę, wynikającą z treści rubryki „2", a stanowiącą ogólny przychód danej pozycji budżetowej w ciągu całego miesiąca sprawozdawczego.

Różnica pomiędzy dotychczas nadsyłanemi wykazami wpływów budżetowych, a obecnie zarządzonemi zawiadomieniami polega na tem, że pierwsze wykazy zawierały dane, dotyczące ogólnej ilości uczniów, uiszczających opłaty w ciągu całego półrocza, obecne zaś (zawiadomienia) zawie-

rać będą tylko dane, dotyczące ilości opłat, pobranych przez Dyrekcję w ciągu danego miesiąca.

Ostateczne regulowanie należności odbywać się będzie w końcu każdego półrocza po nadesłaniu przez Dyrekcję wykazów z pobranych i uiszczonych taks.

Zarządzenie tutejsze z dnia 23 listopada 1925 r. L. dz. 4347.II R. w sprawie nadsyłania wykazów wpływów budżetowych traci moc obowiązującą z dniem 31 stycznia 1928 r.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) Dr. A. Ryniewicz.

PAŃSTWOWE GIMNAZJUM
im. E. SZCZANIECKIEJ
w ŁODZI

Wzór.

Do dnia 5 każdego miesiąca należy przesłać do Kuratorjum Okr. Szk. Łódzkiego.

L. dz. .... 28.

Zawiadomienie

o należnościach do księgi przychodów budżetowych Dz. V. Min. Wyzn. Rel i Ośw. Publ. ustalonych w miesiącu lutym 1928 r.

Paragraf i pozycja	Wyszczególnienie należności	Należy się		Ogółem należność od początku roku		Uwagi
1	2	3		4		5
Dział V.						W rubryce „4" należy podawać ogólną sumę wpływów od początku roku budżetowego.
§ 6.	—	—	—			
§ 10.	Opłaty za I półrocze r. szk 1927/28 a) od 5 uczniów po 25 zł. b) od 1 ucznia po 12 zł. 50 gr. Opłaty za II półrocze r. szk 1927/28 a) od 20 uczniów po 20 zł. b) od 10 uczniów po 10 zł.	637	50			
§ 14, poz. 1.	**Taksy wstępne:** od 4 uczniów po 3 zł.	12	—			
§ 14, poz. 2.	**Taksy egzaminacyjne:** a) od 2 uczniów eksternów, zdających egzamin uzupełn., po 15 zł. b) od 3 uczniów eksternów za pełny egzamin po 60 zł. c) od 12 uczniów za egzamin dojrzałości po 12 zł.	354	—			
§ 14, poz. 3.	**Taksy za duplikaty świadectw:** a) za 5 dupl. świadectw po 5 zł. b) 1 duplikat świad. po 10 zł.	35	—			
	Razem	1.038	50			

Łódź, dnia 4 marca 1928 roku

Dyrektor:

19

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego

z dnia 14 lutego 1928 r. L. O. 689/28

do P. P. Inspektorów Szkolnych oraz Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarek w Okręgu w sprawie sposobu kasowania znaczków stemplowych.

Wobec stwierdzenia szeregu wypadków nieprawidłowego kasowania znaczków stemplowych na rachunkach i pokwitowaniach oraz z uwagi na to, że władze skarbowe w takich wypadkach mimo naklejenia znaczków uznają brak przepisanej opłaty stemplowej i wymierzają grzywnę, przypominam zatem treść postanowień art. 42, 74 i 138 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. Ust. R. P. 98 poz. 570).

Do uiszczenia opłaty stemplowej od rachunku względnie pokwitowania obowiązany jest wystawca, który powinien uiścić ją przed doręczeniem rachunku względnie pokwitowania dłużnikowi (odbiorcy). Wyjątek stanowią rachunki wystawione poza granicami Państwa Polskiego, od których opłatę stemplową uiszcza odbiorca.

Fakt uiszczenia opłaty stemplowej przez wystawcę i to w terminie przed doręczeniem dowodu odbiorcy może być tylko wówczas bezspornie ustalony, gdy opłata ta jest skasowana w jeden z podanych niżej sposobów:

1) przez przepisanie znaczków stemplowych pierwszemi lub końcowemi wyrazami tekstu rachunku względnie pokwitowania;
2) przez przepisanie znaczków stemplowych datą skasowania i nazwiskiem lub stemplem firmowym wystawcy;
3) przy pokwitowaniach z tytułu komornego, wydawanych ze specjalnego kwitarjusza przez przecięcie znaczka w ten sposób, by prawa połowa jego była na kwicie wydawanym odbiorcy, lewa natomiast połowa ma pozostać w grzbiecie kwitarjusza.

W wypadku, gdy opłata stemplowa uiszczana jest ryczałtem, to wówczas wystawca powinien niezależnie od odciśnięcia używanej w tym celu pieczęci umieścić tuż pod nią swój podpis, który jest dla władz skarbowych sprawdzianem, że fakt wpisania opłaty stemplowej do odnośnej księgi istotnie miał miejsce.

Ponadto wyjaśniam, że w razie stwierdzenia, iż opłata stemplowa nie została uiszczona lub została skasowana w sposób inny niż wymieniony w punkt. 1, 2 i 3 nin. okólnika, wówczas urząd, który otrzymał rachunek, obowiązany jest zawiadomić o tem najbliższy urząd skarbowy, a to w myśl art. 35 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych. Zawiadomienia o naruszeniu ustawy o opłatach stemplowych, t. j. o zupełnym lub częściowym braku opłaty stemplowej, względnie o niewłaściwem skasowaniu znaczków stemplowych, należy wypisywać na blankietach wzoru Nr. 5 do § 75 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 20 listopada 1926 r. (Dz. U. R. P. 123 poz. 713), które można nabywać bezpłatnie w Izbie Skarbowej w Łodzi.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) Dr. A. Rynie wicz.

20

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego

z dnia 8 lutego 1928 r L. I. K. N. 1666/28

do P. P. Inspektorów Szkolnych oraz Dyrekcyj szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich w Okręgu w sprawie urlopowania czynnych nauczycieli na II-gi Kurs Instytutu Robót Ręcznych w Warszawie.

Zgodnie z okólnikiem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 28 stycznia 1928 r. Nr. I. 259/28, Kuratorjum oznajmia, co następuje:

Pewna część nauczycieli, czynnych obecnie w seminarjach nauczycielskich i szkołach średnich ogólnokształcących, ma ukończony tylko roczny kurs robót ręcznych w Warszawie, Krakowie lub Lwowie. Uważając wykształcenie to za niewystarczające, Ministerstwo pragnie umożliwić tym nauczycielom dokształcanie się na II kursie Instytutu Robót Ręcznych w Warszawie (statut Instytutu zamieszczony jest w numerze jedenastym „Dziennika Urzędowego Min. W. R. i O. P." z r. 1923). W tym celu Dyrekcje szkół średnich i seminarjów nauczycielskich zechcą zawiadomić czynnych nauczycieli, którzy ukończyli roczne kursy robót ręcznych w Warszawie w latach 1925 — 1926 lub w Krakowie w latach 1922 — 1925 lub wreszcie we Lwowie w latach 1923 i 1924 oraz tych nauczycieli, którzy chociaż nie ukończyli rocznych kursów robót ręcznych, lecz pracują przynajmniej od lat trzech jako nauczyciele robót ręcznych w seminarjach nauczycielskich lub szkołach średnich i posiadają maturę gimnazjalną lub seminarjalną oraz odpowiednie studja, co najmniej roczne, w akademjach sztuk pięknych, szkołach przemysłowych lub rysunkowych, że mogą ubiegać się o udzielenie im rocznego płatnego urlopu w celu uzupełnienia wykształcenia w Instytucie Robót Ręcznych w Warszawie w roku 1928/29.

Kuratorjum nadmienia, że na II kurs Instytutu skierować można również wybitnie uzdolnionych nauczycieli szkół powszechnych, posiadających ukończony roczny kurs rysunkowo - slöjdowy w roku 1926 lub wcześniej.

Ubiegający się o urlop nauczyciele powinni złożyć do Ministerstwa drogą służbową podanie o przyjęcie do Instytutu Robót Ręcznych wraz z prośbą o udzielenie urlopu. Do podania należy dołączyć: 1) życiorys, 2) dokument stwierdzający, że kandydat posiada maturę gimnazjalną lub seminarjalną (pierwszy egzamin nauczycielski), 3) poświadczony przez władze odpis arkusza nauczycielskiego lub tabeli osobistej, 4) własnoręcznie podpisaną deklarację według załączonego wzoru, 5) rysunek i akwarelę wykonane z natury i własnoręcznie podpisane.

Podania wraz z wszelkiemi załącznikami powinny być opatrzone opinją Dyrekcyj szkół średnich względnie seminarjów nauczycielskich lub Inspektorów Szkolnych i nadesłane do Kuratorjum najpóźniej do dnia 1 maja 1928 r.

Na II kursie Instytutu, poza robotami ręcznemi z drzewa, tektury, metalu, szkła i robót kobiecych, będą przedmiotami nauczania: technologja drewna, metali i włókna, fizyka eksperymentalna, matematyka, metodyka robót ręcznych, estetyka form plastycznych, kreślenie techniczne, perspektywa, rysunki, malowanie akwarelą, kompozycja form plastycznych i wyrób pomocy naukowych.

W roku szkolnym 1928/29 na II kurs Instytutu przyjmowani będą mężczyźni i kobiety.

Organizacja studjów i egzaminu z robót ręcznych, jako przedmiotu nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, ogłoszona jest w Nr. 18 (143) Dziennika Urzędowego M. W. R. i O. P. z dnia 15 listopada 1924 r.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) Dr. A. Ryniewicz.

DEKLARACJA.

Ja . . . . nauczyciel . . . . . . w razie przyjęcia na Państwowy Instytut Robót Ręcznych w Warszawie zobowiązuję się:

1) przestrzegać ściśle regulaminu Instytutu,
2) nie obejmować bez wiedzy i zgody Dyrekcji Instytutu żadnych zajęć ubocznych, lecz poświęcać cały czas pracy na Instytucie,
3) pracować przynajmniej lat dwa po ukończeniu Instytutu w szkolnictwie państwowem lub publicznem na stanowisku, wyznaczonem mi przez państwowe władze szkolne, niezależnie od mych zobowiązań pod tym względem z racji urlopu na W. K. N. i t. p. Gdybym z własnej winy, czego ocenę pozostawiam Ministerstwu W. R. i O. P., nie ukończył . . . studjów lub po ich ukończeniu nie obj . . . . . wyznaczonego mi stanowiska, zobowiązuję się zwrócić do Skarbu Państwa Polskiego całą kwotę, otrzymaną tytułem poborów służbowych w czasie studjów na Instytucie.

Podpis . . . .
Stanowisko służbowe . . . .

21
OKÓLNIK
Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego
z dnia 15 lutego 1928 r. L. dz. I. K. N. 1870/28
do P. P. Inspektorów Szkolnych oraz Kierowników i Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w Okręgu w sprawie Wyższych Kursów Nauczycielskich w roku 1928/29.

W roku 1928/29 Ministerstwo zarezerwowało dla nauczycieli tutejszego Okręgu Szkolnego pewną ilość miejsc na Wyższych Kursach Nauczycielskich, a mianowicie: na grupie humanistycznej (język polski i historja) w Warszawie i w Toruniu, geograficzno - przyrodniczej we Lwowie i Cieszynie, fizyko-matematycznej w Lublinie i Poznaniu, robót ręcznych i rysunku (dla mężczyzn i kobiet) w Warszawie i Mysłowicach, śpiewu i wychowania fizycznego w Poznaniu.

Podobnie jak roku ubiegłym będą udzielane prócz urlopów płatnych także urlopy bezpłatne względnie urlopy za zwrotem kosztów zastępstwa.

Sprawę urlopów tudzież kwalifikowania kandydatów (tek), deklaracji, wieku prekluzyjnego oraz kollokwjum wstępnego określają postanowienia okólnika Kuratorjum z dnia 25 lutego 1927 r. L. I-2897/27 (Dziennik Urzędowy Kuratorjum O. S. Ł. Nr. 2 poz. 15 z r. 1927).

Podania, zaopatrzone we wszystkie załączniki należy przesyłać *przed dniem 15 marca b. r.* drogą służbową do Inspektoratów Szkolnych,

PP. Inspektorzy zaś skierują je z odpisami arkuszy nauczycielskich i swojemi wnioskami do Kuratorjum *w nieprzekraczalnym* terminie do dnia 25 marca 1928 roku.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) Dr. A. Ryniewicz.

22

KONKURS.

Kuratorjum Okr. Szk. Łódzkiego ogłasza niniejszem konkurs na stanowisko kierownika 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej im. Władysława Reymonta w Radomsku.

Kandydaci na powyższą posadę winni odpowiadać warunkom ust. 1 art. 12 względnie art. 147 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. Nr. 13 z 1926, poz. 163). Należycie udokumentowane podania, skierowane do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego w Łodzi, wnosić należy w drodze służbowej do dnia 15 kwietnia 1928 r. do Inspektora Szkolnego w Radomsku.

23

RUCH SŁUŻBOWY.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego zamianował z dn. 1 stycznia 1928 r.: 1) prow. urzędnika IX st. sł., **Jana Wiśniewskiego**, kontrolerem w IX. st. sł., 2) prow. urzędnika X st. sł., **Zenona Kapczyńskiego**, rachmistrzem w X. st. sł., 3) praktykanta, **Stanisławę Jasińską**, asystentem rachunkowym w X. st. sł., 4) praktykanta, **Barbarę Pressenównę**, asystentem rachunkowym w X. st. sł., 5) praktykanta, **Aleksandra Nawrockiego**, asystentem rachunkowym w X. st. sł.

Publiczne szkoły powszechne.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego uznał za mianowanych z dn. 1 stycznia 1928 r. na stanowiska kierowników szkół na mocy art. 147 ustawy z dn. 1 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530): 1) **Zofję Borkowską**, — w 2 kl. publ. szkole powszechnej w Dąbrówce, 2) **Karola Meiera** — w 3 kl. publ. szkole powsz. w Bukowcu, 3) **Tomasza Kosseckiego** — w 4 kl. publ. szkole powsz. w Niechcicach, 4) **Jana Kolasińskiego** — w 7 kl. publ. szkole powsz. w Gorzkowicach, 5) **Józefa Marca** — 2 kl. publ. szkole powsz. w Rakowie, 6) **Antoniego Zbikowskiego** — w 5 kl. publ. szkole powsz. w Kaliszu, 7) **Stanisława Zielińskiego** — w 5 kl. publ. szkole powsz. w Wróblewie.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego zamianował:

1) p. o. kier. publ. szkoły powsz. w Tuliszkowie, **Ludwika Wójcikiewicza**, kierownikiem 7 kl. publ. szkoły pow. w Tuliszkowie, pow. konińskiego, z dn. 1 lutego 1928 r. 2) p. o. kierownika publ. szkoły powsz. w Kramsku, **Tadeusza Dyhdalewicza**, kierownikiem 6 kl. publ. szkoły pow. w Kramsku, pow. konińskiego, z d. 1 lutego 1928 r., 3) p. o. kierownika publ. szkoły powsz. w Czechach, **Stefana Szkilnika**, kierownikiem 3 kl. publ. szkoły pow. w Czechach, pow. sieradzkiego, z dn. 1 lutego 1928 r., 4) p. o. kierownika publ. szkoły powsz. w Grochowach, **Jana Langa**, kierownikiem 3 kl. publ. szkoły powsz. w Jaroszewicach, pow. konińskiego, z dn. 1 lutego 1928 r., 5) p. o. kierownika publ. szkoły powsz. w Monicach, **Tadeusza Skrzypińskiego**, kierownikiem 2 kl. publ. szkoły powsz. w Monicach, pow. sieradzkiego, z dn. 1 lutego 1928 r., 6) p. o. kierowniczki publ. szkoły powsz. w Rzechcie, **Helenę Leszczyńską**, kierowniczką 2 kl. publ. szkoły powsz. w Rzechcie, pow. sieradzkiego, z dn. 1 lutego 1928 r., 7) p. o. kierowniczki publ. szkoły powsz. w Grójcu Wielkim, **Irenę Czamarową**, kierowniczką 2 kl. publ. szkoły powsz. w Grójcu Wielkim, pow. sieradzkiego, z dn. 1 lutego 1928 r.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego przeniósł:

1) nauczycielkę publ. szkoły powsz. w Różycy, **Marję Ślosarską**, do publ. szkoły powsz. Nr. 12 w Tomaszowie Mazowieckim z dn. 16 stycznia 1928 r., 2) nauczycielkę publ. szkoły powsz. w Tążewie, **Rozalję Klimkiewiczową**, do publicznej szkoły powsz. w Pałczewie, pow. łódzkiego z dniem 1 lutego 1928 r.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

24

Nauczycielstwo szkół powszechnych.

Czynnikiem najważniejszym, na którym opiera się szkolnictwo powszechne, jest obok ucznia, nauczyciel. Od liczby ich zależy poziom organizacyjny szkół, od jakości wartość wewnętrzna szkoły, realizacja oświaty. Zwłaszcza w szkolnictwie powszechnem czynnik ten odgrywa ogromną rolę, ponieważ on decyduje o poziomie kulturalnym całego społeczeństwa, przez jego ręce niemal cała młodzież przejść musi. To też konieczną rzeczą jest bliższe zapoznanie się, jak się przedstawiają stosunki, dotyczące nauczycielstwa szkół powszechnych.

Jeśli chodzi o liczby ogólne, to dają nam one następujący obraz:

W roku	1921/2	było	nauczycieli	57 319
„	1922/3	„	„	60 684
„	1923/4	„	„	65 745
„	1924/5	„	„	66 366
„	1925/6	„	„	70 063
„	1926/7	„	„	69 063

Cyfry te wykazują zatem stały wzrost do r. 1925/6, poczem następuje spadek o 1000. Wzrost ten jednak nieco odbiega od rzeczywistości ze względu na to, że w latach 1921/2—1924/5 nie uwzględniono szkół specjalnych. Ale mimo to pod względem ilościowym nauczycielstwo rosło i to w niektórych latach dość silnie, jak np. w r. 1923/4 i 1925/6. Spadek w ostatnim roku jest wynikiem działania ustawy sanacyjnej. Dowodzi on zaś nietylko ilościowego cofnięcia się sił nauczycielskich, ale jest jednocześnie odzwierciedleniem wstrzymania rozwoju organizacyjnego szkół powszechnych wogóle.

Gdybyśmy uwzględnili tylko szkoły powszechne czynne tak publiczne, jak prywatne, tobyśmy otrzymali obraz nieco odmienny od poprzedniego, a mianowicie:

W roku	1922/3	było	nauczycieli	62 003
„	1923/4	„	„	65 555
„	1924/5	„	„	66 176
„	1925/6	„	„	69 046

W rozdziale na poszczególne województwa stan sił nauczycielskich przedstawia się następująco:

Najwięcej posiada	województwo	lwowskie	— 6 695
potem	„	krakowskie	— 6 152
	„	poznańskie	— 6 097
	„	łódzkie	— 6 066

województwo	kieleckie	—	5 748
"	lubelskie	—	5 458
"	warszawskie	—	5 219
"	śląskie	—	3 897
"	białostockie	—	3 545
"	pomorskie	—	3 144

Inne posiadają poniżej trzech tysięcy nauczycieli, najmniej, bo 1518 — Polesie.

Z ogólnej liczby nauczycieli 24,380, t. j. 36% przypada na miasta, a 44 666 czyli 64% na wieś. Stosunek zatem niebardzo równomierny.

W miastach najwięcej nauczycieli ma woj. łódzkie 3 084, Warszawa 2 984, woj. poznańskie 2 676, lwowskie 2 365 i krakowskie 2 092, najmniej woj. nowogrodzkie — 236.

Na wsi najwięcej nauczycieli wykazuje woj. lubelskie 4 348, potem lwowskie 4 330, krakowskie 4 060, kieleckie 4 027, warszawskie 3 647, poznańskie 3 421 i łódzkie 2 982, najmniej poleskie 1 087.

Te cyfry po części świadczyć mogą o poziomie nauczania w poszczególnych województwach, choć ścisłe wyciągnięcie wniosków uzależnione być musi od liczby nauczycieli, przypadających w stosunku pewnym na ludność lub na dzieci w wieku szkolnym bez względu na to, czy dzieci te uczęszczają czy też nie uczęszczają do szkoły.

Z tych też względów cyfry, dotyczące liczby dzieci, przypadających na 1 nauczyciela również nie odtwarzają poziomu nauczania w danem województwie, tylko przedstawiają warunki pracy nauczyciela. Przeciętnie w państwie całem wypada na nauczyciela 48,9 ucznia w szkołach publicznych, w szkołach zaś prywatnych, które najsilniej występują w woj. wileńskiem i łódzkiem, przeciętnie 19,4. W miastach warunki pracy są znacznie lepsze, bo wypada tu 38,1 uczniów na nauczyciela, kiedy na wsi 53.9. Wahania w miastach są stosunkowo niewielkie, od 33,4 (woj. lwowskie) do 47,1 (woj. kieleckie) i 43,4 (woj. śląskie). Znacznie gorzej jest na wsi. I tak na jednego nauczyciela wypada:

w województwie	kieleckiem	64,3	uczniów
"	łódzkiem	61,7	"
"	stanisławowskiem	58,7	"
"	warszawskiem	58,5	"
"	tarnopolskiem	55,9	"
"	lwowskiem	54,9	"

Inne mają poniżej przeciętnej, w najlepszych warunkach pracuje pomorskie, gdzie na nauczyciela wypada 43,8 uczniów. Z danych tych możemy wyciągnąć pośrednio pewne wnioski co do realizacji sieci szkolnej i co do stanu budynków szkolnych. Naogół jednak stwierdzić trzeba,

że warunki, w których pracuje nauczyciel wiejski, są bardzo ciężkie, zwłaszcza jeśli się uwzględni jeszcze wieloletniość nauczania przy niskim stopniu organizacyjnym.

O warunkach pracy nauczyciela poucza też obciążenie nauczycieli godzinami pracy. Przeciętnie w Polsce na etatowego nauczyciela szkoły powszechnej wypadało w roku szkolnym 1925/6 od 28,8 do 27,8 godzin, przyczem stan najlepszy panował w woj. śląskiem i południowych, najgorszy w woj. wschodnich, gdzie obciążenie przeciętne dochodziło do 31,8 godzin. Jeśli rozpatrzymy odrębnie stosunki w miastach i na wsi, to i tu przekonamy się, że warunki pracy nauczyciela w mieście są znacznie lepsze. Przeciętne obciążenie w miastach wynosi bowiem od 25,2 do 24,4 godzin, a spada czasem do 22,2, jak to się dzieje w Warszawie czy w Krakowskiem, gdzie siły nauczycielskie nie są dostatecznie wyzyskane i jest ich w tej chwili nadmiar (w miastach woj. łódzkiego od 26 do 25). Zato wieś posiada warunki znacznie gorsze, obciążenie przeciętne wynosi od 30,4 do 29,3 godzin tygodniowo, przyczem dwa, woj. warszawskie i poleskie wykazują 32 i 32,7 godzin, 5 zaś województw powyżej 31 godzin tygodniowo. Stan ten jest również związany z wieloletniością szkół nisko zorganizowanych.

Tak się przedstawiają stosunki co do ilości sił nauczycielskich. Oczekiwany w najbliższych latach przyrost dzieci w wieku szkolnym, a następnie podniesienie stopnia organizacyjnego szkół stan liczebny nauczycieli szkół powszechnych zupełnie zmieni. Według obliczeń dr. M. Falskiego, gdyby się chciało wszystkie dzieci w wieku szkolnym pomieścić w szkole, potrzebaby w r. 1935/6 aż 132 634 nauczycieli, a w r. 1939/40 aż 143 699 nauczycieli, licząc na 1 nauczyciela 42,25 dzieci. W stosunku zatem do stanu z r. 1925/6 przybyć winno do r. 1935/6 77 381 sił nauczycielskich, a do r. 1939/40 88 446 nauczycieli. Według tych obliczeń woj. łódzkie posiadać winno w r. 1935/6 — 10 341, a w r. 1939/40 — 11 241 sił nauczycielskich w szkołach powszechnych. Te cyfry wskazują najlepiej, na jaki wysiłek zdobyć się musi państwo, aby sprostać swemu zadaniu w zakresie krzewienia powszechnej oświaty. Wysiłek ten tem cięższy, że równolegle z wzrostem liczby dzieci i nauczycieli idzie rozwój budownictwa, pomocy naukowych i t. d., ale cofnąć się przed nim nie możemy pod grozą obniżenia kultury i niższości kulturalnej wobec innych państw europejskich i pozaeuropejskich.

Pod względem kwalifikacyj nauczycielskich statystyki wykazują ogromny wzrost, co świadczy nadzwyczaj dodatnio z jednej strony o działalności władz szkolnych, które organizowały liczne kursy dokształcające, z drugiej strony o nauczycielstwie, które z tych kursów korzystało. Ponadto do podniesienia liczby nauczycieli wykwalifikowanych przyczynił się też rozrost seminarjów nauczycielskich. W cyfrach rozwój poziomu kwalifikacyjnego przedstawia się następująco:

	kwalifikowani	czasowo kwal.	niekwal.
w roku 1922/3	60,2%	18,7%	21,1%
„ 1923/4	62,4 „	18,4 „	19,2 „
„ 1924 5	71,7 „	13,3 „	15,0 „
„ 1925/6	77,2 „	10,3 „	12,5 „

Dziś ten stan ze względu na obowiązujące ustawy jeszcze bardziej się poprawił.

Ciekawe są też dane, dotyczące innych zagadnień, związanych z nauczycielstwem. I tak np. w r. 1925 aż 15 679 nauczycieli uczyło w powiecie, w którym się urodzili. Co do miejsca urodzenia, to cyfry wykazują przewagę nauczycieli, pochodzących z woj. południowych — 29 986, mniej dostarczyły woj. centralne 20 712, jeszcze mniej zachodnie 7 074, najmniej wschodnie 2 404. Za granicami państwa urodziło się 3 969 nauczycieli. Poważna liczba nauczycieli, pochodzących z woj. południowych, które w pewnym momencie stanowiły główny rezerwoar sił, występuje jeszcze dziś (obok woj. południowych) w woj. lubelskiem, kieleckiem, białostockiem, poznańskiem, śląskiem i łódzkiem. Uczą oni głównie na wsi, w mniejszym stopniu w miastach.

Pod względem płci przeważają kobiety — 36 166, kiedy mężczyzn nauczycieli jest tylko 28 347. Wśród kobiet przeważają samotne 23 953, natomiast wśród mężczyzn żonaci 15 285. Mężatki w największej liczbie występują w woj. centralnych i południowych, najmniej ich w zachodnich, więcej ich na wsi, niż w miastach, podobnie jak i żonatych mężczyzn.

Co do wieku, to większość nauczycielstwa nie przekroczyła 30 względnie 34 lat, a mianowicie było nauczycieli w wieku:

od 20—24 — 28,9%	mężczyźni 26,3	kobiety 30,9
od 25—29 — 23,5 „	„ 21,8	„ 24,8
od 30—34 — 15,7 „	„ 15,8	„ 15,6
od 35—39 — 11,0 „	„ 11,3	„ 10,8

Kobiety zatem przystępują do pracy w wieku znacznie młodszym niż mężczyźni. Najwyższy procent najmłodszych wykazują woj. zachodnie i wschodnie, dotyczy to zwłaszcza kobiet, których procent w wieku od lat 20—24 dochodzi np. na Śląsku do 42%.

Pod względem wyznania przeważa rzymsko-kat. 85,1%, potem następuje grecko-kat. 7,1%, mojżeszowe 3%, ewangelickie 2,7%. Pod względem narodowości przeważa polska 90%, ukraińska ma 7,1%, niemiecka 1,7%, żydowska 0,6%.

Wreszcie kilka danych, dotyczących ruchu służbowego. Otóż w r. szk. 1924/5 (nowszych danych nie ogłoszono jeszcze) opuściło zawód nauczycielski 4 143, objęło natomiast posady nowych nauczycieli 6 557. Dane te są bardzo ważne ze względu na obliczenie żywotności semina-

rjów nauczycielskich, a będą one wzrastały w miarę podnoszenia się liczby dzieci wskutek realizacji obowiązku szkolnego i podnoszenia poziomu organizacyjnego szkół. Z pośród 4 143, którzy opuścili zawód nauczyciela szkół powszechnych, 282 przeszło do szkół innych, 1'574 do innych zawodów, 715 przeszło na emeryturę, 277 umarło, a 1 295 wydalono. Przeniesień z miejscowości jednej do innej było w tym czasie 7 914.

Tadeusz Czapczyński.

25

NADESŁANE WYDAWNICTWA.

Książnica-Atlas — Lwów — Warszawa.

Friedrich de la Motte Fouqué — Undine. Opracował Juljusz Ippoldt.

Max Eyth — Hinter Pflug und Schraubstock Berufstragik. Opracował K. Zagajewski.

H. C. Andersen — Ausgewählte Märchen, cz. I. Opracował Dr. Z. Bass.

Platon — Menon Eutyfron. Opracował J. K. Jędrzejowski, nowe wydanie przygotował Artur Rapaport.

Emanuel Roszko — Das Nibelungenlied Gudrun.

Materjały źródłowe do dziejów wychowania i szkolnictwa w Polsce. Lektura dla seminarjów i kursów nauczycielskich.

26

KOMUNIKAT.

Koło Dyrektorów Pol. Szkół Śr. przy T. N. S. W. podjęło wydawanie czasopisma dla rodziców uczniów i uczenic szkół średnich p. t. „Współpraca wychowawcza domu ze szkołą". Numer I-szy ze stycznia b. r. zawiera program pracy Komitetu redakcyjnego i artykuł J. Rolińskiego p. t. „O konieczności współdziałania domu i szkoły", wreszcie recenzję dziełka A. Szycówny: Jak badać umysł dziecka.

Numer II-gi z lutego (w druku) zawiera artykuł: „Wpływ mieszkania na zdrowie" i rozprawkę F. Śliwińskiego, wizytatora szkół, p. t. „Warunki pracy umysłowej ucznia w domu".

Niezwykle niska cena (6 gr. za egzemplarz) pozwala spodziewać się, że pożyteczny ten miesięcznik znajdzie popyt w szerokich kołach rodzicielskich miasta Łodzi i okręgu szkolnego łódzkiego.

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, ul. Sienkiewicza 61, Gimnazjum.

Prenumerata roczna wynosi 6 złotych. Numer pojedyńczy 60 groszy. Należność wpłacać należy do Banku Gospodarstwa Krajowego w Łodzi na rachunek Rady Szkolnej Okręgowej Łódzkiej.

Warunki umieszczania ogłoszeń: Cała strona 120 zł. Pół str. 65 zł. Ćwierć str. 35 zł.

Ogłoszenia umieszcza się po zapłaceniu zgóry przypadającej należności.

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, ul. Piotrkowska 104, Kuratorjum O. S. Ł.

Drukarnia Państwowa w Łodzi 141428